

Motion till riksdagen 2018/19:89

av Staffan Eklöf (SD)

Underlättande av folkinitiativ

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra kommunallagen för att underlätta folkinitiativ och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Demokrati förutsätter att folket har möjlighet att vara en självständig aktör vid sidan av det etablerade, valda styret i vårt land, våra regioner och kommuner. Den insikten manifesteras på kommunal och regional nivå inte minst av folkinitiativet i kommunallagen.

Samhällsförändringarna går allt snabbare. Det betyder att under en mandatperiod kan många frågor aktualiseras utan att de har diskuterats i valrörelsen. Andra frågor kan förändras under samma tid. Slutligen har många partier inte förmått att diskutera vissa frågor, som redan fanns under valrörelsen. Sammantaget gör det att det folkliga stödet för vissa beslut är okänt och att demokratin har försvagats. Det blir mot samma bakgrund viktigare än någonsin att folket kan agera självständigt för att lyfta frågor till avgörande.

Regeln om folkinitiativ ändrades 2011, på fyra sätt. Dels måste numera kommun- eller landstingsfullmäktige genomföra en rådgivande folkomröstning när folkinitiativ har tagits och två tredjedelar av fullmäktige inte motsätter sig det. Tidigare gällde en enkel

majoritet i fullmäktige. Dels höjdes gränsen för när ett folkinitiativ är giltigt, från undertecknande av 5 % av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna till 10 %. Dessutom höjdes kraven på underskrifterna och tiden för insamling av underskrifter sänktes.

Med tanke på att kraven för undertecknande numera är ganska höga och insamlingstiden är begränsad till sex månader, är det mycket svårt att samla underskrifter av 10 % av de röstberättigade, särskilt i en fråga som inte berör alla medborgare. Det kan exempelvis handla om en fråga som berör endast en kommunandel.

Under det ändrade folkinitiativets första tre år, från och med 2011 till och med 2013, röstades 14 av 29 folkinitiativ ned av fullmäktigeförsamlingar, vilket ledde till att ingen folkomröstning genomfördes i de fallen. Endast 9 av 19 folkinitiativ startade av enskilda medborgare ledde till folkomröstning under samma period. Det visar att fullmäktiges behandling fungerar som ett filter, som stoppar hälften av initiativen. Det är allvarligt, eftersom betydelsen av medborgarnas kanske främsta verktyg för att vara en självständig aktör därmed reduceras. Medborgarnas möjlighet att påverka den politiska dagordningen oberoende av just de invalda ledamöterna måste säkerställas.

Medborgarna måste tas på allvar. Direktdemokrati genom folkinitiativ är ett komplement till den indirekta demokratin, inte ett hot. Folkomröstningarna är ju endast rådgivande. Det slutliga beslutet i ärendet tar fullmäktige. Det blir dock tydligt för väljarna vilken ställning de folkvalda tar och det blir därmed lättare att utkräva ansvar vid nästa val.

Jag föreslår att gränsen för folkinitiativ sänks igen till undertecknande av 5 % av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna och att 90 % av röstande fullmäktigeledamöter måste motsätta sig en folkomröstning för att den inte ska genomföras efter ett taget folkinitiativ.

Staffan Eklöf (SD)